

K problematike etických kódexov v bankových subjektoch

Bankový sektor patrí vo svete ekonomiky spravidla medzi sektory najviac regulované a prísne kontrolované. Istota klienta a akcionára závisí od zabezpečenia celkového súladu s právnymi, regulačnými a bezpečnostnými normami.

Reputácia bánk závisí taktiež od bezúhonného postoja pri vykonávaní bankových obchodov ako celku ako aj každého jej zamestnanca na všetkých hierarchických úrovniach.

Banky sa zaväzujú rešpektovať právo krajín, v ktorých vykonávajú svoju činnosť a zaručujú, že všetci ich zamestnanci, rovnako ako aj klienti a obchodní partneri si privlastnia etický prístup, ktorý berie do úvahy tak interné pravidlá ako aj predpisy, vyplývajúce z ich bankového charakteru.

Etický kódex definuje základné etické princípy a pravidlá správania sa banky a jej zamestnancov.

Etické pravidlá a princípy sú normami, ktoré upravujú správanie sa a postupy v oblasti vzťahov predovšetkým navonok, ale aj do vnútra nad všeobecne záväzné právne normy, ustanovujúce minimum v uvedenej oblasti.

Dôležitosť etických noriem je daná povahou bánk ako inštitúcií špecifického druhu, od ktorých sa očakáva ochrana záujmov klientov, čo najefektívnejšie zhodnocovanie zverených prostriedkov, diskretnosť a prísne dodržiavanie bankového a obchodného tajomstva.

Každý zamestnanec je profesionálne zaviazaný pravidlami v takomto kódexe.

Tento dokument tvorí spravidla neoddeliteľnú súčasť vnútorných poriadku každej banky.

Niekedy je pomerne stručný, odvoláva sa na ďalšie súviasiace predpisy a zmluvy/napr.v NBS/.

Existujú však viaceré prípady podrobných kódexov, ktoré sa snažia presne definovať postup pracovníka v rôznych situáciách./napr. Dexia banka Slovensko/.

Niekedy majú podobu širšie zameraného dokumentu ako napr. Maják nášho úspechu /VÚB/, kde banka prezentuje aj svoju víziu do budúcnosti, svoje hodnoty a poslanie. Etické princípy sú tu prezentované vo forme odporúčaní, opticky pôsobia ako nezáväzné

Ďalšími dokumentami, ktoré dopĺňujú kódex sú aj napr. Pravidlá komunikácie, kde sa prezentujú príklady komunikácie so zákazníkmi a kolegami a pod.

Niekde majú spracované aj dokumenty s užšou špecifikáciou na boj proti korupcii, alebo proti praniu špinavých peňazí.

Etické kódexy bánk samozrejme berú do úvahy právne a regulačné ustanovenia, ktoré sú v súčasnej dobe v platnosti.

V bankách spravidla existuje nezávislá funkcia, ktorá zodpovedá za praktickú aplikáciu etických pravidiel definovaných bankou. Preto vývoj, implementácia a aktualizácia etických pravidiel patrí do kompetencie tzv. compliance officerov a compliance managera.

Politika v oblasti bezúhonnosti je obyčajne založená na nasledujúcich princípoch:

- Dodržiavanie právnych a regulačných požiadaviek
- Profesionalita a povinnosť mlčanlivosti
- Spolahlivosť a rešpektovanie klienta
- Korektnosť voči banke
- Vzájomné rešpektovanie ľudí a názorov

Za zabezpečenie dodržiavania týchto opatrení zodpovedá v prvom rade priamy nadriadený. Na praktické otázky a prípadné nejasnosti zamestnancov odpovie priamy nadriadený alebo priamo compliance manager.

Pravidlá smerom do vnútra banky.

a./Práca s informáciami.

Počas vykonávania profesionálnej činnosti majú zamestnanci bánk prístup k dôležitým informáciám o banke a jej obchodoch. Tieto informácie môžu byť použité len na účely súvisiace s výkonom ich práce.

Uplatňujú sa spravidla nasledujúce hlavné princípy:

S informáciou musí byť vždy nakladané s náležitou starostlivosťou. To isté platí o dôverných informáciách. Pri komunikácii s verejnosťou sa zamestnanci musia, v rámci ich definovaného postavenia, zdržať prezradenia akejkoľvek informácie, pokiaľ neboli výslovne splnomocnení tak urobiť, alebo ak je to súčasťou ich pracovných povinností. Informácie o aktivitách spoločnosti poskytujú médiám výlučne na to určení zamestnanci. Tieto podmienky nemajú

zabraňovať slobode prejavu zástupcov zamestnancov pri výkone ich mandátu v ich odborovej organizácii.

b./Upravuje sa povinnosť mlčanlivosti.

Zamestnanci majú prístup k značnému množstvu informácií o finančnej a rodinnej situácii klientov banky, ktoré sa môžu týkať súkromného života týchto klientov. Klient má právo očakávať, že s takýmito citlivými a dôvernými informáciami bude nakladané s absolútnou diskretnosťou. Rovnaká obozretnosť je nevyhnutná v súvislosti s osobnými údajmi o zamestnancoch.

Povinnosť mlčanlivosti sa vzťahuje na všetky takéto informácie. Je nevyhnutnosťou.

Neexistuje v tomto zmysle žiadna odchýlka s výnimkou príslušných právnych ustanovení a predpisov.

Teda ide hlavne o to aby:

- Informácie o totožnosti klientov a transakciách, ktoré banka s klientmi vykonáva, nesmú byť prezradené tretím stranám.
- Informácie o klientoch nesmú byť prezradené zamestnancom, pre ktorých takéto informácie nie sú nevyhnutné pre výkon ich pracovných povinností.
- Informácie o klientoch nesmú byť predmetom konzultácií, pokiaľ sa priamo nevzťahujú na zverenú pracovnú úlohu.

Právnym alebo finančným inštitúciám alebo iným regulačným organizáciám poskytuje súčinnosť v záležitostiach týkajúcich sa klientov a ich transakcií centrála banky podľa platnej právnej úpravy.

Centrála banky zbiera z príslušných odborov a pracovísk akékoľvek informácie, ktoré považuje za primerané.

c./Je definované a špecifikované nedovolené obchodovanie a dôverné informácie.

Zákon venuje špeciálnu pozornosť ochrane investorov, aby sa zabezpečila nedotknuteľnosť fungovania finančných trhov. Tieto ustanovenia sa týkajú obchodovania vykonaného osobou, ktorá má prístup k dôverným informáciám o trhu.

Pod "dôvernými informáciami" sa rozumejú:

- informácie, ktoré nie sú verejne známe,

- týkajú sa jedného alebo viacerých finančných nástrojov, jedného alebo viacerých emitentov finančných nástrojov a
- ktoré, keby sa zverejnili, by pravdepodobne mali vplyv na cenu týchto finančných nástrojov, alebo jedného či viacerých prepojených finančných nástrojov.

Z uvedeného dôvodu možno považovať za dôverné nasledovné informácie :

- výsledky pred ich zverejnením
- rozhodnutie, či sa vyplatia dividendy a ich výška
- zmena v právach spojených s rôznymi kategóriami akcií
- významná zmena v štruktúre akcionárov kótovanej spoločnosti
- významná zmena vo sfére činnosti emitenta, čo by mohlo mať výrazný vplyv na jeho finančnú pozíciu alebo celkové smerovanie jeho podnikania
- údaje, ktoré sa môžu týkať nepriamo spoločnosti, ale môžu byť závažné pre skupinu, ktorú spoločnosť kontroluje, alebo jej časť
- informácie ohľadom takých operácií ako akvizícia, držba akcií, poskytovanie úverov atď.

Ak má zamestnanec pri výkone svojej práce prístup k informáciám citlivým vo vzťahu k cenám, je spravidla zakázané:

- nakupovanie, predávanie alebo zadávanie pokynu na nákup alebo predaj finančných nástrojov ovplyvnených takouto dôvernou informáciou na jeho vlastný účet alebo pre tretiu stranu, priamo alebo nepriamo
- oznámenie takejto informácie tretej strane, s výnimkou normálneho výkonu práce alebo povinností
- doporučenie pre tretiu stranu, ktorá nakúpi alebo predá finančné nástroje na základe dôvernej informácie

Akkoľvek porušenie týchto obmedzení môže predstavovať trestný čin zneužívania informácií v obchodnom styku.

Zamestnanci majú zakázané zisťovať dôverné informácie, ktoré ich môžu viesť do polohy nedovoleného obchodovania, ak nepotrebujú takúto informáciu pre výkon svojich pracovných povinností.

Ak zamestnanec oznámi takúto dôvernú informáciu tretej strane pri normálnom výkone jeho pracovných povinností, musí informovať tretiu stranu o jej povinnosti zachovávať mlčanlivosť s ohľadom na takúto informáciu.

V každom prípade zamestnanec musí odmietnuť vykonať príkazy klientov, ak má dôvodné podozrenie, že transakcie sú založené na dôverných informáciách. Ak takáto situácia nastane, zamestnanec okamžite informuje svojho compliance manažera.

Špeciálne povinnosti sa vzťahujú na osoby, ktoré zastávajú citlivé posty.

d./Nedovolené obchodovanie a transakcie s finančnými nástrojmi

Zamestnanci spravidla môžu vlastníť akcie alebo iné finančné nástroje banky a môžu vykonávať transakcie, ktoré sú v súlade s právnymi ustanoveniami a vnútornými predpismi. Pod transakciou sa obyčajne rozumie obchod týkajúci sa nákupu, predaja, výmeny či uplatnenia finančného nástroja.

Transakcie s akciami alebo akýmkoľvek finančnými nástrojmi vo vzťahu k akciám banky, vrátane opcií, akciových poukážok a zamestnaneckých programov upisovania akcií banky, sú zakázané väčšinou počas jedného mesiaca pred oznámením štvrťročných, polročných a výročných výsledkov. Toto obdobie zákazu sa obyčajne nevzťahuje na “pákovú” (sprostredkovanú) ponuku, ktorá predstavuje typ zamestnaneckého programu držby akcií, kde sa pevné podmienky stanovili už na počiatku programu.

Keď osoby na citlivých postoch, ktoré majú dôverné informácie, odídu zo skupiny, etický kódex sa na nich naďalej vzťahuje po dobu troch i viac mesiacov od ich odchodu.

Zoznam osôb zastávajúcich citlivé posty definuje spravidla predstavenstvo banky Príslušné zainteresované osoby sú o tom, že zastávajú citlivý post, informované.

e./Manipulácie na trhu

Manipulácie na trhu predstavujú priestupok, ktorý je spôsobený správaním účastníkov, bez ohľadu na ich zámer či cieľ. Zamestnanci obyčajne nesmú vykonávať nasledovné činnosti:

- vykonávanie transakcií alebo zadávanie príkazov, ktoré predstavujú, alebo je pravdepodobné, že by predstavovali klamlivé alebo nekalé signály, týkajúce sa ponuky, dopytu alebo ceny finančných nástrojov, alebo ktoré stanovujú, činnosťou jednej alebo v súčinnosti viacerých osôb, cenu jedného alebo viacerých finančných nástrojov na abnormálnej alebo umelej úrovni, alebo ktoré sa viažu na fiktívne procesy alebo inú formu podvodu,
- šírenie informácií, či už cez médiá (vrátane Internetu) alebo inými prostriedkami, ktoré znamenajú, alebo pravdepodobne by znamenali, klamlivé alebo nekalé signály ohľadom ponuky, dopytu a ceny finančných nástrojov, vrátane šírenia alebo vysielania klamlivých alebo nekalých informácií, dopustiť sa akýchkoľvek iných činov, ktoré zabraňujú, alebo je pravdepodobné, že by mohli zabrániť či znervózniť riadne, efektívne a transparentné fungovanie trhu.

Z uvedeného dôvodu nasledovné príklady predstavujú príklady manipulácie: transakcie vykonané s cieľom vyvolať nepravdivý dojem z činnosti, fiktívne transakcie, transakcie vykonané viacerými osobami, ktoré konajú v súčinnosti, s cieľom zvýšiť ceny na umelo vyvolanú vysokú úroveň, a následne predat veľké objemy ich akcií, nákup nástroja na svoj účet pred doporučením takéhoto nákupu iným osobám, potom následný predaj a realizácia zisku z dôvodu vyššej ceny, ktorá je následkom takéhoto doporučenia.

Zamestnanec musí odmietnuť vykonať príkazy klientov, ak má dôvodné podozrenie, že takéto transakcie súvisia s manipuláciou na trhu. Zamestnanec musí okamžite oznámiť túto skutočnosť compliance managerovi.

f./Ochrana informácií

Výkon činností v banke vyžaduje použitie presných a spoľahlivých informácií. Banka prikladá zvláštny význam ochrane informácií.

Táto požiadavka sa obzvlášť vzťahuje na zamestnancov, ktorí pracujú s počítačovými informačnými systémami.

Všetci zamestnanci musia rešpektovať pravidlá o ochrane bezpečnosti informácií uvedené vo vnútrobankových predpisoch a záväzných oznamoch.

g./Vzájomný rešpekt

Ciele banky sa obyčajne realizujú v atmosfére tolerancie a vzájomného rešpektovania, rovnako vo vzťahu k jednotlivcovi aj k vykonávanej práci.

Snahou je, aby neexistovala žiadna diskriminácia voči zamestnancom banky na základe rasy, pohlavia, náboženstva, politického názoru, členstva v odboroch alebo jazyka.

h./Zdroje dostupné zamestnancom

Banka poskytuje svojim zamestnancom množstvo zdrojov a vybavenie (kancelária, osobný počítač, software, Internet, telefón, atď.), aby sa dosahovali výsledky, aké očakáva.

Dostupnosť týchto zdrojov, určená manažmentom, je stanovená s ohľadom na povinnosti zamestnanca. Vybavenie je zamestnanec povinný používať vhodným spôsobom. Jeho použitie na osobné účely obyčajne nie je dovolené.

Použitá literatúra:

Klopfer,M.,: Etika podnikania, Bratislava, SPN 1995

Luknič, A.S.,: Štvrtý rozmer podnikania – etika., Bratislava, Slovak Academic Press 1994

Remišová,A.,:Etické kódexy, Bratislava, Ekonóm 1998

Liška,V.,Lachkovič,R., Nováková,J., Zumrová,J.: Kolektivní investování,
Praha: Bankovní institut, 1998

Internetové stránky:

www.finportal.sk

www.banky.sk

www.finance.sk

www.nbs.sk

www.vub.sk